

Θρησκευτικά Γ' Γυμνασίου

Θέματα από την Ιστορία της Εκκλησίας

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	<p>Στέφανος Καραχάλιας, <i>Θεολόγος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης</i></p> <p>Πηνελόπη Μπράτη, <i>Θεολόγος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης</i></p> <p>Δημήτριος Πασσάκος, <i>Θεολόγος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης</i></p> <p>Γεώργιος Φίλιας, <i>Αν. Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών</i></p>
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	<p>Νικόλαος Ζαχαρόπουλος, <i>Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης</i></p> <p>Αντώνιος Χατζόπουλος, <i>Σχολικός Σύμβουλος</i></p> <p>Αθανάσιος Παπαθανασίου, <i>Θεολόγος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης</i></p>
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	<p>Γεώργιος Κόρδης, <i>Λέκτορας Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών</i></p>
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	<p>Μαρία Μίσσιου, <i>Σκιτσογράφος-Εικονογράφος</i></p>
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	<p>Έφη Λαλιώτη, <i>Φιλολόγος</i></p>
ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	<p>Σταύρος Γιαγκάζογλου, <i>Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i></p> <p>Γεώργιος Στάθης, <i>Μόνιμος Πάρεδρος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i></p>
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	<p>Σταύρος Γιαγκάζογλου, <i>Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i></p>
ΑΝΑΔΟΧΟΣ	<p>Ελληνικά Γράμματα Α.Ε.</p>
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	<p>Ελληνικά Γράμματα – «Multimedia Α.Ε.»</p>

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
 «Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
 Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Αντώνιος Σ. Μπομπέτσης
Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτές Επιστημονικοί Υπεύθυνοι Έργου
Γεώργιος Κ. Παληός
Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου
Μόνιμος Πάρεδρος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Στέφανος Καραχάλιας, Πηνελόπη Μπράτη,
Δημήτριος Πασσάκος, Γεώργιος Φίλιας

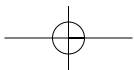
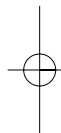
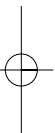
ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ

Θρησκευτικά Γ' Γυμνασίου

Θέματα από την Ιστορία της Εκκλησίας

ΒΙΒΛΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	7
----------------------------------	---

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Γιατί και πώς μελετούμε την Ιστορία	9
2. Η ιστορία της Εκκλησίας και η μελέτη της	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Τα πρώτα βήματα της Εκκλησίας

3. Πεντηκοστή: το ξεκίνημα της Εκκλησίας	15
4. Ιεροσόλυμα: πρότυπο χριστιανικών κοινοτήτων	19
5. Ο πρώτος διωγμός των χριστιανών	22
6. Η μεταστροφή του Παύλου. Άνοιγμα του Χριστιανισμού στον εθνικό κόσμο ...	25
7. Η Αποστολική Σύνοδος: συλλογική λήψη αποφάσεων	28
8. Ο Απόστολος Παύλος στην Ελλάδα	31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Επέκταση, περιπέτειες και επίσημη αναγνώριση της Εκκλησίας

9. Οι μεγάλοι διωγμοί των χριστιανών	34
10. Οι κατακόμβες: τόπος καταφυγής και μνήμης	37
11. Ιγνάτιος ο Θεοφόρος	40
12. Διάταγμα των Μεδιολάνων: ένας νέος δρόμος ανοίγεται για τους χριστιανούς	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Εδραίωση και ακμή της Εκκλησίας

13. Χριστιανισμός – Ελληνισμός: μια ιδιότυπη συνάντηση	46
14. Αιρέσεις: εσωτερική πληγή της Εκκλησίας	49
15. Μέγας Αθανάσιος: αγωνιστής της ορθής πίστης	51
16. Μέγας Βασίλειος: ένας κορυφαίος ιεράρχης	53
17. Χριστιανική άσκηση - Μοναχισμός	55
18. Ο ρόλος των Οικουμενικών Συνόδων στη ζωή της Εκκλησίας	58
19. Εικονομαχία: μια τραγωδία που συγκλόνησε την Εκκλησία	61
20. Εκκλησιαστική τέχνη Α΄: Ναοδομία και αγιογραφία	64
21. Εκκλησιαστική τέχνη Β΄: Υμνολογία	67

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

Ο Χριστιανισμός στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο

22. Ο εκχριστιανισμός των σλαβικών λαών	70
23. Η εξάπλωση του Χριστιανισμού στη Δυτική Ευρώπη	72
24. Οι άγιοι Ειρηναίος Λυώνος και Αμβρόσιος Μεδιολάνων	75
25. Η εκκλησιαστική τέχνη στη Δύση	78
26. Το σχίσμα του 1054: γεγονός μεγάλης οδύνης	81

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

Η Εκκλησία στα νεότερα χρόνια

27. Η Μεταρρύθμιση στη δυτική χριστιανοσύνη. Μαρτίνος Λούθηρος	84
28. Η εξάπλωση της Μεταρρύθμισης και οι συνέπειές της στη δυτική χριστιανοσύνη	87
29. Προσπάθειες ανασυγκρότησης της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας	90
30. Η Ανατολική Εκκλησία κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας	92
31. Η Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος	95

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

Ο χριστιανικός κόσμος σήμερα

32. Οι Ρωμαιοκαθολικοί στην εποχή μας	98
33. Οι Προτεστάντες στην εποχή μας	101
34. Η Ορθοδοξία στο σύγχρονο κόσμο	104
35. Το όραμα και οι προσπάθειες για την ενότητα των χριστιανών	107

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αγαπητοί συνάδελφοι και αγαπητές συναδέλφισσες, το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας έρχεται να συμπληρώσει το εγχειρίδιο του μαθητή. Σκοπός του είναι να εξυπηρετήσει τη διδασκαλία του μαθήματος και να υποστηρίξει το δικό σας έργο. Όλοι γνωρίζουμε ότι ο μαθητής της Γ' Γυμνασίου βρίσκεται σε ένα σταυροδρόμι: τελειώνει το Γυμνάσιο και αισθάνεται μεγάλος και ώριμος. Νομίζει ότι μπορεί να απαντήσει σε πάρα πολλά ερωτήματα και ήδη έχει αρχίσει να αποκρυσταλλώνει ιδέες και αρχές, πολλές από τις οποίες έχουν άμεση σχέση με τα υπαρκτά προβλήματα του ανθρώπου. Ταυτόχρονα, έχει αυξηθεί η κριτική του ικανότητα και μπορεί να χρησιμοποιεί αρτιότερα είδη συλλογισμών, όπως ο παραγωγικός. Ο έφηβος τώρα με αφετηρία μια γενική θέση ανακαλύπτει, ερμηνεύει και αναλύει επιμέρους διαστάσεις ενός προβλήματος. Μέσα από ερωτήσεις, υποθέσεις και μερικές φορές προκλήσεις εξάγει λογικά συμπεράσματα. Από εμάς εξαρτάται, κατά περίπτωση, να χρησιμοποιήσουμε και την επαγωγική σκέψη. Συγκεκριμένα, μέσα από παραδείγματα και δεδομένα να οδηγηθεί ο μαθητής σε μια γενική θέση.

Κατά τη διδασκαλία του μαθήματος δε θα πρέπει να λησμονηθούν οι σκοποί, όπως αυτοί αποτυπώνονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα. Είναι σημαντικό να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές της τάξης ότι **ο Χριστιανισμός δίνει προτάσεις στο σύγχρονο κόσμο για τη συνοχή του, αλλά και για την ποιότητα της ζωής. Να αντιληφθούν ότι το αυθεντικό χριστιανικό μήνυμα είναι υπερφυλετικό, υπερεθνικό και οικουμενικό.** Συγχρόνως, να γνωρίσουν **την πολυπολιτισμική, πολυφυλετική και πολυθρησκευτική δομή των σύγχρονων κοινωνιών και να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη διαχριστιανικής επικοινωνίας.**

Έχοντας υπόψη μας αυτά, κρίναμε ότι η διάρθρωση του παρόντος βιβλίου, εξυπηρετεί τις ανάγκες του εκπαιδευτικού μας έργου.

Κάθε διδακτική ενότητα αρχίζει με ένα **ενδεικτικό σχέδιο μαθήματος**, με την αφόρμηση και τα κύρια σημεία της ενότητας. Το σχέδιο αποτελεί απλά μια πρόταση, καθόλου δεσμευτική, αφού μπορεί να αντικατασταθεί με μια δική σας πρόταση διδασκαλίας. Ακολουθούν οι **μεθοδολογικές παρατηρήσεις**, που θεωρούμε ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη σας. Ασφαλώς αυτές δεν εξαντλούν όλο το πιθανό εύρος των προβληματισμών κάθε διδακτικής ενότητας. Όπως γνωρίζετε το νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα εισάγει την αρχή της διαθεματικότητας και γι' αυτό το λόγο προτείνουμε στη συνέχεια κάποιες **πρόσθετες διαθεματικές δραστηριότητες**. Ο σκοπός τους είναι να βοηθήσουν το έργο σας στο επίπεδο αυτό, αφού ληφθούν, βέβαια, υπόψη οι δυνατότητες των μαθητών, οι υποστηρικτικές δομές του σχολείου και η δυναμική της συμμετοχής των μαθητών σε μια συγκεκριμένη διδακτική ενότητα. Οι ίδιες παραπάνω προϋποθέσεις ισχύουν και για τα προτεινόμενα **ενδεικτικά θέματα για συζήτηση στην τάξη**. Σε κάποιες ενότητες παρατίθενται και **ενδεικτικές απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου**. Αυτές δεν παραβλέπουν την κριτική σκέψη του διδάσκοντα, αλλά προσφέρουν πιθανόν μια διαφορετική οπτική θεώρηση.

Η **ενδεικτική βιβλιογραφία** δεν είναι ασφαλώς εξαντλητική, ούτε αποκλειστικά επιστημονική με την αυστηρή έννοια του όρου. Εκτός από κάποια κλασικά συγγράμματα παρατίθενται και μερικά περισσότερο χρηστικά. Τέλος, ας προσεχθεί, σε κάτι που αποτελεί πρωτοποριακό στοιχείο για ένα βιβλίο καθηγητή -και αυτό είναι οι **διαδικτυακοί τόποι** (webpages), ότι λόγω της ρευστότητας του παγκόσμιου ιστού, είναι πιθανόν κάποιες από τις προτεινόμενες ιστοσελίδες να έχουν αντικατασταθεί ή ακόμα και καταργηθεί. Υπάρχουν, βέβαια, κάποιες ιστοσελίδες, όπως για παράδειγμα του Υπουργείου Παιδείας και της Εκκλησίας της Ελλάδας, που είναι σταθερές και προσφέρουν υλικό. Επιπλέον, με τη βοήθεια των «μηχανών αναζήτησης», μπορούμε για κάθε θέμα να συγκεντρώσουμε πληροφορίες, εικόνες και άλλο υλικό.

Ελπίζουμε αυτό το βιβλίο να συνεισφέρει στο έργο του θεολόγου συνάδελφου, που γνωρίζουμε ότι αρκετές φορές μέσα σε δύσκολες συνθήκες καταθέτει ακόμα και την ψυχή του για να διαμορφώσει συνειδήσεις και αμέραιες προσωπικότητες στην ελληνική νεολαία.

Οι συγγραφείς